

В
Е
С
Е
Л
К
А

ЖУРНАЛ ДІТЕЙ

THE RAINBOW a Children's Magazine

РІК XXII
ЛИСТОПАД 1980
Ч. 11 (313)

МОЛИТВА ЗА ГЕРОЇВ

Ти, Боже, любиш героїв,
Борців за правду і воїв
За рідну землю свою;
За ближніх вони вмирають,
За щастя рідного краю,
За волю в лютім бою.

Тобі, Небесний наш Отче,
Молитву ширу шепочем
За душі героїв тих,
Що за Україну впали,
Що кров молоду пролляли
На нивах рідних, святих.

Прийми їх, Боже, до себе,
До щастя вічного в небі,
Даруй їм сонячний рай,
А їх землі, Україні,
Незламній в лютім терпінні,
Волю і долю подай!

НЕЗАБУТНІ ВЕЛИКІ ДНІ

Гарна, багата і плодюча українська земля здавна приманювала сусідів, зокрема Москву й Польщу.

Давні польські королі і московські царі силою заволоділи землями України, але ніколи не покорили українського народу. І коли в 1914 році вибухла перша світова війна, українці зразу зорганізували свої військові частини, що звалися Січові Стрільці. У 1917 році впала московська царська влада. Тоді поневолені Москвою народи вхопили за зброю і почали творити свої власні держави.

В столиці України — Києві створилася українська влада, зорганізувалося українське військо, а дня 22-го січня 1918-го року проголошено Українську Державу.

За деякий час, дня 1-го листопада 1918-го року створилася влада теж у Львові — столиці Західної України. На ратуші Львова і в інших містах замайали гордо українські блакитно-жовті прапори. Обидві частини української землі — Східня Україна з Києвом і Західня Україна зі Львовом з'єдналися разом в одну Соборну Самостійну Суверенну Українську Державу. Сталося це дня 22-го січня 1919-го року. Святочне проголошення злуки відбулося в Києві на площі перед старовинним собором св. Софії.

Отак по довгих століттях неволі український нарід став володарем на своїй землі.

Та давні відвічні вороги — Москва і Польща знову пішли війною на Україну. Замість московсько-царської армії рушила на Київ з півночі нова московсько-большевицька армія, а Львів і всю Західню Україну завоювала Польща.

Пояснення: Вої або війни — так у давнину називали військових людей; порівняйте — війна, воювати, воєнний.

Останки хоробрих українських військ оточили більшовики під містечком Базаром на Волині.

— Здавайтеся! Ставайте нам на службу, а життя вам даруємо! — закричали московські комісари.
— Краще смерть, як життя у московській неволі! — відповіли воїни-герої і заспівали гімн „Ще не вмерла Україна”...

Сальвами із скорострілів стали розстрілювати більшовики українських лицарів. 359 героїв віддали своє життя за волю українського народу.

Сталося це незабутнього дня 21-го листопада 1921 року. Отак впала нова Українська Держава. Московські займанці знущалися над українським народом, засилають українців тисячами в холодний Сибір, замучують у тюрмах, грабують українське добро.

П'ятдесят років тому москвини забрали все збіжжя з України і українські селяни не мали ні куска хліба для себе і своїх діток. У всій Україні настав отак штучно створений голод, від якого вигинуло тоді коло семи мільйонів українців. І цього року знову загрожувє голод нашій Україні.

Впала Українська Держава, і запанував над нею лютий її ворог — Москва. Але український нарід не забуває ні на хвилинку про великі незабутні дні своєї нової історії:

22-го Січня 1918-го року, 1-го Листопада 1918-го року, 22-го Січня 1919-го року, 21-го Листопада 1921-го року.

Українські діти, юнацтво і молодь разом з батьками згадують ці великі дні і кожного року вшановують пам'ять героїв-борців за волю України.

І прийде час — скине український нарід московське ярмо і знову над Києвом та Львовом замають вільно і гордо українські прапори!

К. ПЕРЕЛІСНА

Ілюстрація Марти ГУЛЕЙ-ЛЕГЕЦКІС

ХВОРА ЛЯЛЬКА

Ой, рятуйте! Поможіть!
Де тут лікар? Покажіть!
Моя лялька впала з ліжка,

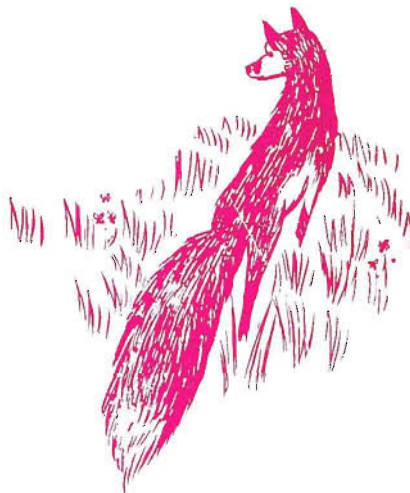
Відірвала собі ніжку.
Треба ніжку ту пришити,
Щоб вона могла ходити.

К. ПЕРЕЛІСНА

ЛИСИЧКА

Тірі-тірі-тірі-тірі!
Маю лапок аж чотири,
Хвостик довгий і як пух,
Ще й рудесенький кожух.
Тірі-тірі-тірі-річки!
Бистрі очки у лисички,
Зубки гострі, як шпички,
Їх бояться малючки.

Шпичка — шпилька, колючка — (shorn).

КОЗА І КОЗАК

Петрусь рано навчився говорити. Виявилось, що на світі є багато-багато різних речей, і кожна має свою назву. А багато є таких, що Петрусь їх не розумів. От, наприклад — „струсь”. Почув якось Петрусь це слово й запитав маму, що це таке. Мама пояснила, що це — птах такий довгоногий. Петрусь хотів знати, як саме він виглядає. Мама дістала книжку з полиці й показала Петрусеві малюнок:

— Оце він такий.

Але на малюнкові струсь був дуже маленький, а мама казала, що він великий. Наступної неділі Петрусь із татом поїхав до зоопарку й побачив струся. А струсь — Петруся. Правда, не дуже вони один одного вподобали. Петрусь сказав, що струсь завеликий на птаха. І що це за птах, що не вміє літати? А струсь також не привітав Петруся й не взяв від нього горішків; задер голову й пішов геть.

Але найгірше було, що Петрусь не міг вимовити назви цього птаха. Хлопець не вимовляв звуку „р”; і коли він похвалився приятелям, що бачив у зоопарку „стлуса”, ніхто його не зрозумів. Може, й тому, що ніхто з його друзів іще не бачив струся.

З „р” Петрусь мав справжню мороку. Здавалось, немає жодного слова без „р”. Було воно і в Петрусевім імені, а в прізвищі — аж два.

— Як тебе звуть? — питають було Петруся.

А Петрусь відповість „Петлусь Лешетал” — і почервоніє. Зовсім не схоже на „Петрусь Решетар”!

Не одному Петрусеві біда. Тимка і Гриця неначе хто спарував: Тимко не може вимовити „ш” — замість в нього виходить „с”. А Гриць — навпаки: замість „с” вимовляє „ш”. От зберуться вони до купи й давай один одного навчати:

— Со ти говорис „ш”, де має бути „с”! Скажи „сім”!

— „Шім”! — каже Гриць. А ти шпробуй шказати „шість”!

— Сість! — каже Тимко. — Бачис — умію. А со?

— Шкажи „шапка”!

— Сапка.

— Те, що ти кажеш, то не шапка, а те, чим мама на городі картоплю шапає.

— Ти сам не так кажес! Треба казати „сапає”! А ти не вмієс!

Але найгірше Миколі. Він умів вимовляти „р”, „с” і „ш”... Але не міг подолати „к”. Замість „рак” говорив „ра”, замість „рука” — „ру-а”, а своє власне ім’я вимовляв: „Ми-ола”. Як уже пішов до школи, вчителька сказала, що в українській мові ані одне слово не починається на „И”. Але в Миколі, через те, що він не вимовляв „к”, багато слів починалося на „И”: „Иця” (киця), „ишеня” (кишеня) і навіть столиця України — „Иїв”!

Мучився Микола, старався — нічого не виходило! В недільній школі дали йому якось віршик вивчити. Микола швидко його запам’ятав, вийшов на сцену й почав:

Знаєте, хто я? Я — оза!

Діти знали такий регіт, що Микола заплакав і втік зі сцени.

— Оза! Коза! — дражнили його діти.

Отаке то було нашим хлопцям!

Але минув ще один рік, і всі звуки почали вимовлятися. Скоро хлопці навіть забули про свої труднощі, а коли їхні батьки згадували про це, здавалось, що то не про них мова...

Як же вони навчилися?

Петрусів тато добирав для сина такі речення, де було багато „р”. От ходить Петрусь по хаті й виспівує: „Помандлюю до лічки ловити либу й лаки, помандлюю до лічки ловити либу й лаки...” А одного разу, повторюючи це чи не вдесьте, Петрусь сказав: Помандлюю до лічки **РОВИТИ** либу й лаки”! А тато почув і сказав:

— Еге-ге, хлопче, якщо можеш сказати „РОВИТИ”, то мусиш казати й „риба”, й „рак”. Ану — кажи: „**РАК**”!

Петрусь як крикне: „Рак”! „Лак”! „Рак”! „Рак”! „Рак”!

Тимко навчився вимовляти „ш”, коли в нього випали передні зуби. Тоді він і „с”, і „ш” вимовляв однаково: „Ш”. А коли вирости нові зуби, Тимко вже міг добре вимовляти „школа”, „шість”, „шапка”. З зубами виросло — „Ш”!

А як було з Грицем?

Він так хотів записатись до пластунів!!! Почне маму просити:

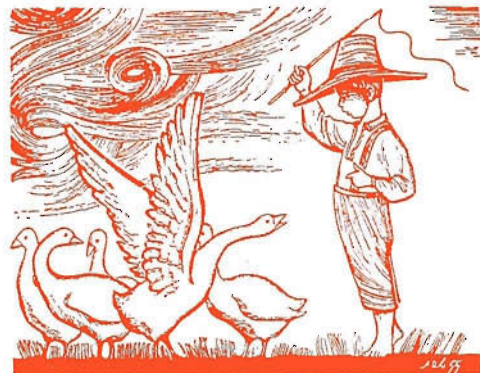
— Мамо, пушти мене до плаштунів!

— Як навчишся „с” вимовляти, то підеш.

Гриць часто ходив по дворі, а в сусідки були гуси. Старший гусак був дуже сердитий і сичав на Гриця: „С-с-с-с...” Від нього й навчився Гриць вимовляти „С”. І мама дозволила синові записатись у пластуни.

Микола теж навчився вимовляти „к” на початку слів, а потім і на кінці. Тепер він уже не „оза”, і не „коза”, а бравий український козак.

Пояснення-словничок: **струсь** — ostrich; **полиця** — shelf; **літери** — букви (letters); **звуки** — sound; **труднощі** — difficulties; **речення** — sentence.

ВОВЧИК

Дім Павликових батьків стояв подаль від вулиці. Перед домом був гарний травник, обрамований низькою металевою огорожею. Посередині стояла смерічка. Тут Павлик не раз бавився.

Одного разу Павлик дістав від тітки Дори печеного пиріжка. Ковтаючи шматок за шматком смачну начинку з печінки, Павлик вийшов з кухні і сів на огорожу.

На той час на вулиці з'явився сірий песик. Був дуже худий. Ішов на трьох ногах, а четверту підібрав під себе. Побачив Павлика на огорожі, сів проти нього на хіднику і жадливо приглядався, як хлопчик їв. Павлик відлупив кусок пиріжка і кинув песикові. Песика не треба було припрошувати — він миттю проковтнув смачний кусок і чекав на другий.

„Він певно голодний”, — подумав Павлик і кинув йому останній кусок. Потім пішов на середину травника і за забавою м'ячем забув про пса.

Минула довша хвилина. На дорозі показалася тітка Дора. Її обов'язком було доглядати за Павликом.

— Що це за пес так дивиться на тебе? — запитала тітка.

Павлик оглянувся.

— О, він ще тут сидить? Я не знаю, чий він. Він хворий: не стає на одну ногу.

— І, видно, дуже голодний, — додала тітка. — Дивись, який він худий і сумний! Але він гарний песик, з вовчої породи. Він напевно не має господаря.

— А де ж між подітися його господар? — запитав Павлик.

— Хто може знати? Може переселився на інше мешкання або виїхав до іншого міста, а песика залишив. А бувають і такі безжалісні люди, що придибають маленьких цуциків для забави дітям, а коли песики підростуть, то проганяють їх геть.

— І що тоді? — допитувався Павлик. Його серце проймала жалість.

— Тоді бідні бездомні песики блукають вулицями і завулками, никають по смітниках і тяжко голодують. Врешті — якщо їх не зловлять міські гицлі — гинуть голодною смертю.

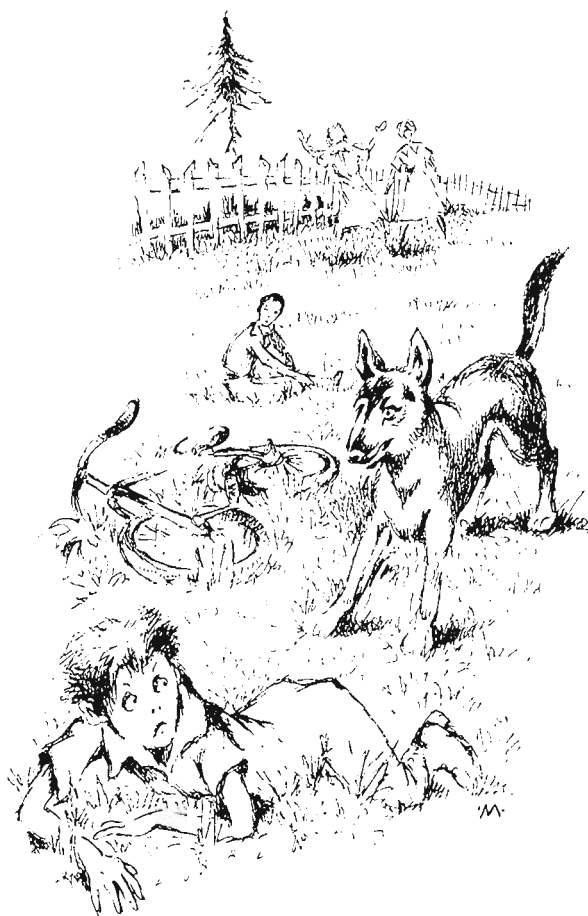
— Бідні песики! — зідхнув Павлик. — Я не хочу, щоб мого песика зловив собаколов або щоб песик умер з голоду!

— Ти сказав: „мого песика”. Таж він не твій, а чийсь — чужий...

Але він мені сподобався. Він так дивиться на мене, мов би мене знав. Я хотів би його мати...

— Може в його господаря був такий хлопчик, як ти, — сказала наздогад тітка. — Ось я винесу йому їсти, а тоді побачимо, чи він піде кудись.

Тітка Дора винесла їсти. Песик їв жадливо. За хвилину миска була порожня. Наївшись, песик

пошкутильгав кудись — може кого злякався — але надвечір вернувся, сів біля огорожі і сумно дивився на травник.

— Тітко, песик вернувся! — викрикнув Павлик, глянувши у вікно.

Видно, що він таки бездомний, — сказала тітка. — Біднесенький, він подібний до сироти, що не має ні батька ні матері. Та сиротами опікуються чужі добрі люди, а хто дбає про бездомного собачку? А знаєш, Павлику, він і мені сподобався.

Павлик вирішив попросити в тата дозволу прийняти бездомного песика за свого.

Тато трохи вагався. Вийшов на травник подивитися на пса. Коли підійшов ближче, песик хотів утікати. Тоді відізвалася тітка й обережно підійшла до нього. Павлик за нею. Тітка ласкаво погладила песика по карку. Він від тітки не втікав, замахав приязно хвостом і навіть дозволив оглянути скалічену лапу. Вона була поранена чимсь гострим — склом або цвяхом. Ногу промили, помастили мастю, а пса заманили повною тарілкою на ніч до альтанки на городчику за домом.

І так песик (його назвали Вовчиком) знайшов дім і нових добрих господарів. Коли нога загоїлася, його викупали, вичесали і за короткий час Вовчик

змінився до незнаки: повесилів, став гладкий і справді гарний. Видно було, що найкраще почував себе в товаристві Павлика та дітей, що часом приходили до Павлика гратися.

Незабаром Павлик дістав на іменини такого малго, як і він сам, велосипедика. Їздив на ньому по цементовім хідничку довкруги свого дому або по доріжці впоперед травника.

Одного разу на вулиці з'явилися два хлопці, або краще сказати б, хлопчиська. Їх штанці були брудні, обличчя замурзані, а очі дивилися недружно. Ось вони побачили Павлика на велосипедикі. Один хлопець переступив огорожу і підійшов до Павлика.

— Дай мені велосипеда, ми трохи повозимосся! — сказав захриплим голосом.

Павлик спротивився.

— Я тебе не знаю!...

— Давай велосипеда! — повторив різкіше хлопчище і простягнув руку до керма.

Павлик пручався, але він був значно менший і слабший від свого непрошеного гостя. Той відштовхнув Павлика. Павлик упав на траву.

Нараз почувся грізне собаче гарчання. З-за круглої, мов парасолик, смерічки вискочив Вовчик і кинувся на рятунок Павлика. Замурзаний хлопчище кинув велосипедка і пустився втікати на вулицю. В поспіху спотикнувся і впав. Вовчик міг легко дігнати його, але того не зробив. Він лише гавкав і гарчав здалека. Коли ж напасник був уже на вулиці й, не зупиняючись, побіг далі. Вовчик замовк і, виляючи хвостом, підійшов до Павлика. Поки Павлик підвівся з трави, Вовчик уже вспів для

підбадьорення лизнути його по щоці теплим язиком.

Надбігли Павликова мама і тітка Дора. Оглянули Павлика, чи напасник не зробив йому якої кривди. Вони були трохи сердиті на хлопчиська, але з ще більшою прихильністю гладили Вовчика, що показався таким добрим оборонцем.

— Добре, що Павликові ніщо не сталося! — сказала опісля мама до тата. — Алеж і добре, що наш Вовчик не потурбував того хлопця з вулиці.

— Бачу, що той пес мудріший і шляхетніший, ніж ми досі думали, — відповів тато. — Він певно кинувся б на дорослу людину, але дітей не зачіпає. А той хлопець, хоч значно старший від Павлика, все ще таки є дитиною.

— А й справді! — додала тітка. — Він лише відстрашував хлопця, а коли той під час утечі впав, то Вовчик зупинився і чекав, не приступаючи до нього.

Від того часу Вовчик утішався ще більшою прихильністю цілої родини. Він став вірним сторожем цілого дому. Про свого попереднього господаря, що вирікся його, скоро забув.

Пояснення-сповничок: огорожа — fence; печінка — liver; начинка — filling, stuffing; порода — race, species; гуцель — собаколов, міський робітник, що виловлює бездомних псів; нікати — шастатися, заглядаючи в усі кутки (to run about); придба/ва/ти — to obtain, to acquire; цуцик — молоде песеня (puppy); жалість — pity, mercy; шкутильгати — to limp, to gobble; альтанка — arbour; велосипед — bicycle; гарчання — growling; спотикнутися — to stumble; підбадьорення — encouraging; напасник — assailant; відстрашувати — to frighten.

Олена ПЧІЛКА

У ПРИГОДІ

(Казка за народним мотивом)

Пішов раз лев на лови і зустрів мишку. Хотів її з'їсти, вже й лапою надушив. А мишка й каже:

— Ой, леве, могутній володарю! Не їж мене, змилуйся наді мною, бідною маленькою мишкою. Я тобі за це в пригоді стану.

Засміявся лев:

— Ти мені в пригоді станеш? Якась нещасна мишка — мені, цареві над звірятами, в пригоді можеш стати? В якій же це пригоді?

— А хто може тебе знати? — каже мишка. — Тільки благаю тебе, зглянься наді мною!...

Зглянувся лев, пустив мишку. Подякувала вона й побігла швиденько до своєї норки.

Коли це, за якийсь час, попався лев у тенети. Б'ється сердешний, борсається в тенетах, нічого не зробить. — ще гірше заплутується в сітку. Аж де не взялася мишка, — одну петельку перегризла, другу... як заходилась, то таку дірку в тенетах зробила, що й лев виліз.

Тоді мишка й каже:

— А що, бачиш, і я, маленька мишка, тобі в пригоді стала.

— Бачу, — каже лев. — віддячила ти мені і навчила мене. Спасибі тобі!

ГОСПОДИНЯ КВА

У ставочку біля тина
Жила собі господиня,
Звали її Ква.

Була собі головата,
І зелена і оката,
Господиня Ква.

І комарики і мухи
Всі боялися ропухи,
Господині Ква.

Та від снігу і від льоду
Заховалася під воду
Господиня Ква.

У пісочку поринула,
Не співає, бо заснула,
Господиня Ква.

Тин --- пліт, огорожа (fence); ропуха, рід жаби (toad)
окатий --- з великими, витрішкуватими очима (large-eyed, ox-eyed).

ПОЛЬОВА МИШКА

Жила руда мишка
У полі,
Колосочків мала
Доволі,
Зерно по зернині
Тягала,
У глибоку нірку
Ховала.
Не боялась мишка
Нікого,
Назбирала пуху
М'якого,
Настелила в нірці
Перинку,
Щоб було де спати
Узимку.

Веселик-Лясе

Лясь Веселик вбрався чисто,
Йде на ярмарок до міста.

Рознесла умиць новинку
Всім сорока Сіропинка.

Звірі Ляся обступили,
Всі про закупки просили.

Вибіг зайчик наперед:
— Я б хотів велосипед!

У лисички грошей трохи,
Просить хустку і панчохи,

Білка — теплі черевички,
Гави — шаліки й спіднички...

В місті гомони веселі,
Їздить Лясь на каруселі,

Без розваг не ступить кроку,
З закупками лиш морока.

Лясь забув, наплутав трохи —
Гавам він купив панчохи,

Для лисиці — рукавиці,
А для зайця — дві спідниці...

В лісі — лемент, білка плаче,
В Ляся — клопіт... От невдача!

Навіть гнівалась сова:
— Карусельна голова!

ТРИ ЩАСТЯ

(Казка)

З давнього-давня, колись, у пишному палаці, жив славний князь із трьома синами. Він мудро правив усім народом, і в тій країні панували мир і згода. Люди пильно працювали й жили в добрі та достатку. Сусідні народи заздрили їм, зазіхали на їхнє добро і почали розсварювати тих людей та намовляти на лихе. — „Ваш князь багатий, він дбає про себе та своїх синів, — говорили злі сусіди, — якби розділити його багатство поміж людей, то вам не треба було б так важко працювати”.

Знайшлися такі, що піддалися на цю намову й стали ворохобити інших людей, а з того постала в країні незгода, ненависть і лінощі. Старий князь був уже на схилі віку й хотів передати владу своїм синам, а щоб скріпити лад у країні, покликав до себе трьох старих мудреців і став радитися їм, як повернути нарід до колишнього спокою і щастя. Один мудрець сказав, що людей треба тримати в страху й покорі, а для цього мусить князь тримати грізне військо й карати смертю всіх ворохобників і бунтарів. Другий мудрець сказав, що треба запровадити в країні веселе й легке життя, розважати людей співами й танцями, напоювати вином, і це заспокоїть нарід. А найстарший мудрець мовчав і сумно похитував головою.

— А чому ж ти мовчиш, мудрий старче? — спитав князь. — Скажи своє слово.

— Нашу країну навістила Зла Сила, князю, — сказав нарешті старший мудрець. — Вона забрала в людей три людські щастя — віру, любов і працю, обернула їх у трьох лицарів і зачаклувала сном на Золотій горі, що лежить на північ від нас. Тільки відважний і чистий серцем може розшукати до них дорогу, збудити й повернути до нашого краю. Але дорога туди важка й небезпечна, бо Зла Сила готуватиме смерть кожному сміливцеві і буде зводити його з правдивого шляху. Більше, князю, я нічого тобі не можу сказати.

Задумався старий князь над словами трьох мудреців, а потім покликав своїх синів і сказав їм:

— Я передам свою владу тому з вас, хто зможе привернути лад і спокій у країні. Він розкаже синам про те, що радили три мудреці. Старший син каже:

— Я зробив би так, як говорив перший мудрець, і тримав би людей у страху й покорі.

— Ні, не буде ладу в країні, коли люди будуть жити в страху, — сказав середущий син. — Я зробив би так, як каже другий мудрець, щоб люди жили безтурботно, веселилися, співали й танцювали. Не буде тоді ворожнечі й ненависти, а настане любов, згода і спокій.

— А хто ж тоді буде працювати для добра нашої країни? Хто буде її боронити від ворогів? —

сказав старий князь. — Що ти скажеш, мій наймолодший сину?

— Я, тату, готовий піти на Золоту гору й розшукати ті три щастя, що про них говорив найстарший мудрець. Треба перемогти Злу Силу хоч і ціною життя...

— Куди тобі, кволому й слабосилому, вирушати в небезпечну подорож! — скрикнули обидва брати. Вони любили насміхатися з молодшого брата, а в душі раділи: може, йому в дорозі щось погане станеться, і по смерті батька вони поділять князівство між собою.

Подумав князь і, хоч як шкода було йому розлучатися з улюбленим сином, його щирі слова припали батькові до серця, і він погодився відпустити молодого князенка, а на дорогу дав йому на щастя свій княжий перстень.

Як сонце почало сходити, осідлав князенко найкращого коня з княжої стайні. Взяв у дорогу лук і стріли та оздоблений золотом напечник з харчами і княжим одягом, а сам убрався в звичайну полотняну одягу і вирушив на північ шукати шляху до Золотої гори.

Довго їхав він занедбаними нивами і порубаними гаями, аж нарешті застала його ніч. Побачив він, що підїхав до густого лісу, розсідлав коня й пустив пастися, а сам схилив голову на сидло, щоб відпочити в нічній тишині. Тільки задрімав, коли десь близько залунав чудовий пташиний спів.

— Що за дивна пташка! Такого співу я ще зроду не чув, — подумав князенко. — Піду та погляну на це диво...

— Він увійшов до лісу і побачив стежечку, що звивалася поміж дерев і кущів, а спів пташиний долітав саме звідти, куди вела та стежка. Мов зачарований, ішов князенко вглиб лісу, осяяного дивним світлом, і раптом на галявинці побачив хлопчину в подертому білому одязі. На плечі в нього сидів дивний птах — пір'я на ньому було сріблясте, а очі вогнянно світилися уночі. Співаючи, птах закрив очі, а коли замовк і глянув, то князенко відчув, що ті вогненні очі просвітлюють його наскрізь.

— Підійди ближче, князенку, не бійся, — сказав білий хлопчина. — Я знаю, хто ти і куди йдеш. В тебе серце добре й чисте, і тому срібний птах заспівав тобі пісню. Він наскрізь бачить людей. Якщо хочеш бути моїм побратимом, то віддай мені свій княжий одяг, коня й сідло, а я тобі в пригоді стану.

— А як же я доберуся до Золотої гори? — спитав здивований князенко.

— Мій срібний птах покаже тобі дорогу, йди за ним цією стежкою. Тільки не роби нікому кривди, бо тоді він покине тебе...

Князенко віддав бідному хлопчині свій княжий одяг, коня й сідло, а сам пішов стежкою через ліс. Попереду летів срібний птах і освітлював йому дорогу своїми вогненними очима. Чим далі, тим прикріша ставала дорога — князенко зранив собі ноги об покручене коріння, подряпав лице й руки об колючі кущі та срібний птах провадив його все далі й далі. А коли знесилений князенко падав від втоми, птах чарував його своїм співом, ніжно голубив срібним крилом, і тоді сили йому поверталися, він зривався на ноги і ішов далі. Зненацька в гушавині на князенка вистромила голову страшна гадина й засичала: — Вернися, не йди далі, бо там непрохідне болото, повне отруйливих гадюк, які чекають, щоб затруїти тебе на смерть...

Переляканий, він зупинився, але срібний птах умить ухопив гадину за голову і, умертвивши, відкинув далеко геть. Та незабаром князенкові ноги стали вгрузати у трясовину — перед ним було велике болото. Поблизу лежало щось, мов колода, а коли він торкнув її ногою, то колода заворушилась, як жива, і князенко побачив, що це величезна черепаха, перевернена догори черевом.

Переверни мене, чоловіче добрий спиною, бо я конаю, — жалібно застогнала черепаха. — Я тобі в пригоді стану.

Князенко накидав гілок, уперся ногами і, напруживши всі сили, перевернув черепаху спиною догори.

— Тепер сідай на мене, і я тебе через болото перевезу, — сказала черепаха.

Князенко уместився на широкій спині й не зчувся, коли опинився по другий бік болота на сухому. А срібний птах вже був там і радісно махав до нього крилами. Тепер дорога пішла голим степом, випаленим сонцем. Князенко умлівав від спеки, його мучила спрага. В долині видно було озеро, але як він не старався, ніяк не міг дійти до озера — воно

манило його й віддалялося. На шляху побачив князенко пораненого орла, змученого голодом.

— Нагодуй мене, добрий чоловіче, — благав орел — та перев'яжи моє поранене крило, може я тобі колись у пригоді стану...

— Шкода стало князенкові орла — віддав йому останні крихти хліба, а потім одірвав рукав сорочки і перев'язав йому поранене крило. І раптом залопотіли над князенком крила двох дужих орлів, підхопили його й понесли ген-ген аж до блакитного озера. Напився він там кришталево-чистої води, відсвіжився і був готовий у дальшу дорогу, а срібний птах літав понад озером і показував шлях до високих гір, вершини яких ховалися в хмарах. На березі князенко побачив карлика з довгою чорною бородою — він лагодив човна і рибальську сітку.

— Дідусю, чи далеко звідси до Золотої гори? — спитав князенко.

— До Золотої гори? — хитро усміхнувся карлик. — Ти йдеш у протилежний бік, хлопче. Хочеш, сідай у мій човен і ми попливем туди, куди треба...

Не довго думаючи, князенко сів у човен, а карлик раптом накинув на нього рибальську сітку і відштовхнув човен від берега. Борсаючись у сітці, князенко побачив, як карлик злісно зареготався і, ухопивши рукою свою чорну бороду, замахав нею услід. Вмить небо потемніло, на озері знялися хвилі, що кидали човника, як шкаралупу, і готові були поглинути князенка у свою глибину.

— Рятуй мене, срібна пташко! — закричав у розпачі князенко. На звук його голосу з води показалася голова дівчини-русалки. Вона сплеснула рибячим хвостом і промовила:

— Не бійся, хлопче, я спрямую тебе до берега!

Прив'язавши човника своїм довгим волоссям, русалочка спритно допровадила його між хвиль до берега і пильно подивилася на князенка своїми зеленими очима.

— Ти врятувала мені життя і чим я можу віддячити тобі? — спитав він.

— То подаруй мені свій княжий перстень, — засміялася русалочка. Князенко зняв з пальця перстень і дав його дівчині.

— Тепер ти мій наречений! — вигукнула вона, — Залишайся зо мною, князенку!

— Ні, русалко, я йду до Золотої гори збудити лицарів щастя, — відповів він.

— О, так? Ну, то бувай здоровий!

З цими словами вона кинула перстень у розбурхане озеро і зникла у хвилях. Буря відразу втихла, засвітило сонце, і князенко побачив срібного птаха, що показував путь на високу, круту гору. Знесилений, поранений гострим камінням, спинався князенко на стрімку височину, а вночі, коли лягав перепочити, срібний птах оберігав його від хижих звірів, лякаючи їх вогненними очима.

На світанку одного дня князенко розглянувся довкола і побачив, що він стоїть біля підніжжя високої гори. Її верхівка виблискувала чистим золотом, оточена неприступними скелями, на яких гніздилися орли.

— Ось та Золота гора, де сплять три лицарі щастя, але як я дістануся туди? — вигукнув князенко.

Зірвалися зі скель збентежені орли, зашуміли крилами, а один, найбільший з них, спустився на землю і мовив:

— Ти загоїв моє крило і тепер, князенку, я

віддячу тобі. Сідай на мене і полетимо на вершок Золотої гори!

Сів на орла князенко, а коли вони спустилися на вершині гори, блиск золота так осліпив його, що він нічого не бачив, тільки чув, як чарівно заспівав срібний птах. Не побачив він і трьох лицарів — вони були прозорі, радісні й світилися від щастя. Їх збудила чарівна пісня срібного птаха.

— Хто ти, відважний, чистий душею і серцем, що звільнив нас від чаклунської влади Злої Сили? — почув князенко голос одного лицаря.

— Вертайтесь до мого краю, лицарі щастя! Вертайтесь швидше! — вимовив він. — Я осліп і вже не знайду дороги назад...

— Не впадай у зневіру, — сказав один лицар, — тут поблизу є джерело живої води — промий нею очі і ти прозрієш!

Промив князенко очі живою водою і побачив, що під горою стоїть його кінь, а при ньому сідло і княжий одяг. Недалеко стояв і його побратим, білий хлопчина, а на плечі в нього сидів срібний птах. Князенко шукав лицарів щастя, але вони перемінилися у соняшне проміння, і в його сяєві князенко щасливо повернувся до рідного краю. Старий князь перед смертю дочекався наймолодшого сина і передав йому владу. В країні настав мир, любов і спокій, а нарід, забувши незгоди, взявся до праці. Старі мудреці говорили: — Три людські щастя повернулися до нашого краю.

Пояснення-словничок: **зазіхати** на що — encroachment on (upon); **заздрити** — to envy; **намова** — instigation; **ворохобити** — підбурювати (incite); **ворохобник** — бунтар (instigator); **лінощі** — laziness; **на схилі віку** — старий; **попора** — obediens; **зачаклувати** — заворожити; **сміливий** — daring; **безтурботний** — unconcerned; **ціною життя** — заплатити життя смертю; **спадкоємець** — heir; **наскрізь** — righ through; **стану в пригоді** — допоможи; **зненацька** — suddenly; **гадина** — змія; **умертвити** — убити; **трясовина** — болото (marsh, swamp); **черепаха** — tortoise; **колода** — грубий шматок дерева (block, log); **спрага** — thirst; **крихта** — crumb; **риб'яча сітка** — drag-net; **борсатися** — to flounder; **шкаралупа** — shell; **зневіра** — розчарування (disillusion).

МОЯ ЛЯЛЯ

(Ілюстрація Яреми Козака)

**Я слухняна доня.
В мене добра ненька.
Мамина долоня
Ніжна і м'якенька.**

**Миє ще й купає,
Щоб я вчилась змалку.
Мене матінка навчає,
А я — свою ляльку.
Мир і лад між нами,
Так і день мине.
Я слухаюсь мами,
А лялька мене.**

Ніжний — м'який (soft); змалку — from one's childhood.

ЧОМУ Я ЛЮБЛЮ СВОГО ДІДУСЯ?

Я люблю свого дідуся, бо коли зустріну його, в нього все усмішка і теплий поцілунок для мене. Він пригорне мене і тоді мені добре.

Я люблю дідуся, бо він все пам'ятає про мої народини, Різдво, Великдень, добрі свідоцтва, відбуті табори і кожну іншу нагоду, яка, мабуть, нікому другому не прийде до голови. А коли поїду до дідуся, то ніколи не вийду без подарунку.

Я люблю свого дідуся, бо хоч його бюрка і книжок нікому не вільно рухати, то нам, дітям, дідусь дозволяє шукати папір до писання, а навіть писати на машинці.

Я люблю дідуся за проходи до парку, за морозиво, за ковбаски — „гарячі пси” і паляничку — „піцу”. Він не забуває про мене на таборі, присилає мені карточку з привітом, а у „День пластуна” приїжджає мене відвідати.

Я люблю його, бо коли я нездужаю, він дбає про мене. Прочитає або розкаже мені казку, а коли треба написати гутірку на пластові сходи́ни, то відразу дзвоню до дідуся, бо він усе знає.

Ось чому я люблю свого дідуся.

Христя Б р и к о в и ч, 13 років,
Мейопек, Н. Й.

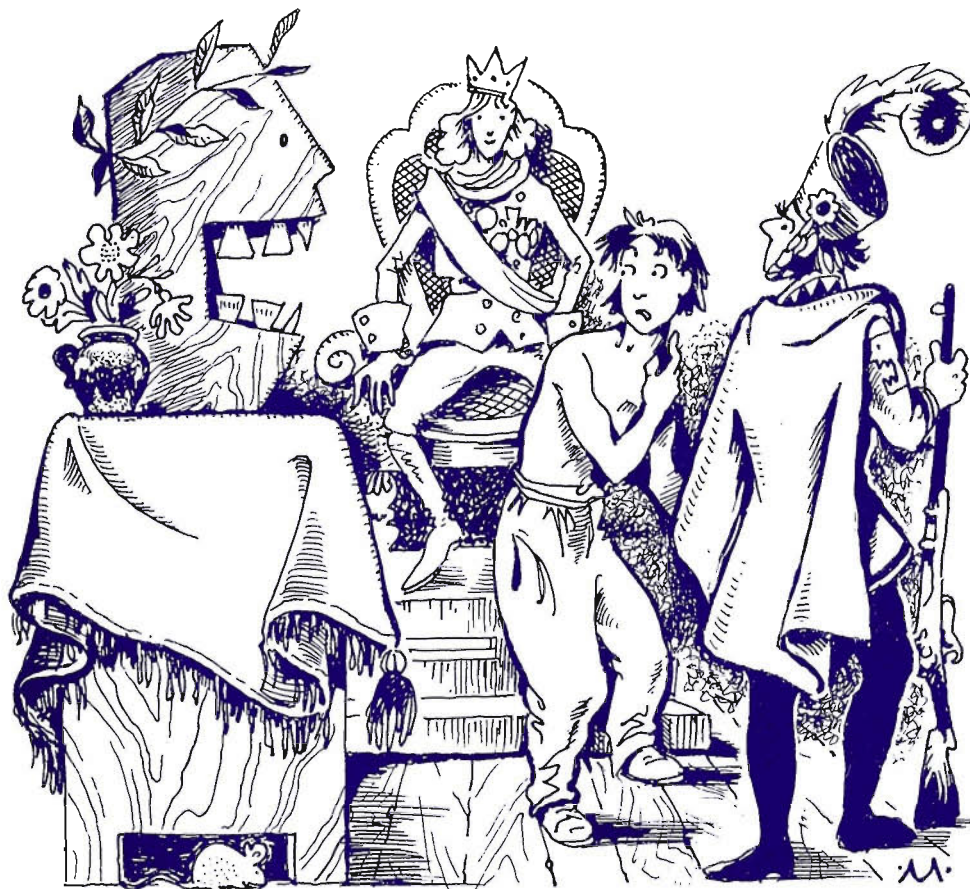
К. ПЕРЕЛІСНА

ОНУЧКА

**Ну, дідусю, дайте ручку —
Я в садок вас проведу.
Ви не бійтесь за онучку,
Я вже сильна — не впаду!**

**Онде лава, там де квіти...
Помаленьку, не спішіть!
Зараз сядем відпочити,
І ви казку розкажіть.**

„ПРАВДА”

Люди розповідали, що старий король був дуже справедливий. Коли він робив суд, то невинний не був помилково засуджений, а винен був завжди справедливо покараний. Король мав такі дивні очі, що як на кого подивився, той мусів сказати всю правду. Кажали, що король заглядав кожному в душу „на сам спід”.

Але прийшов час, що треба було королеві вмерти. На престолі засів його молодий син, що вже не мав таких дивних очей, як його батько. Люди нарікали, що молодий король не вміє судити справедливо. Король знав це і дуже журився.

Їхав раз король містом і побачив, що коло магістрату стоїть довгобородий дідусь і щось розповідає людям, які зібралися кругом нього.

— Хто він такий? — зацікавився король. — Піди, вірний слуго, та й розпитай!

За хвилину вірний слуга вернувся і каже:

— Це мудрець! Навчає людей, як у світі жити.

— Хай прийде до мене у двір! — сказав король.

На другий день дідусь став перед молодим королем.

— Мій батько був добрий володар і дуже справедливий суддя, — почав король. — Як глянув кому в душу, то всю правду вичитав, мов у книзі. Я теж хотів би бути таким, але Бог не дав мені того таланту. Порадь мені, чесний старче, що робити, щоб мій суд був також справедливий, щоб я міг збагнути, хто винний, а хто невинний.

Мудрець думав-думав та й каже:

— Ти королю скажи майстрам, щоб зробили з дерева велику голову. Її рот буде завжди відчинений. В роті хай зроблять великі гострі зуби, мов сокири. Цю голову ти назви: „Правда”. Хай вона завжди стоїть у тій кімнаті, де ти робитимеш суд. Коли ти вислухаєш підсудного, то скажи йому так: „Тепер ти вклади руку в рот тої „Правди”. Якщо ти сказав правду, то „Правда” тебе не покарає. А якщо ти збрехав, то „Правда” відкусить всіми зубами твою руку. Бо „Правда” все знає, ніхто її не обдурить.

— А як зробити, щоб „Правда” справді відкусила руку брехуна? питає король.

— „Правда” — це буде лише пострах для людей, — відповів мудрець. — Нікому вона не

може відсікти руку, бо вона мертва, але забобонні люди не будуть того знати...

Король спровадив майстрів аж з-за границі, і вони зробили велику голову з очима, вухами і ротом, а в ній страшні, мов сокири, зуби. Чи майстри працювали, чи відпочивали, ніхто з тутешніх людей не міг з ними зустрічатися. Король лише двох найвірніших слуг посвятив у цю таємницю. А як скінчилася робота, король негайно наказав відвезти майстрів до їхнього краю.

За кілька днів привели на суд підсудного. Його підозрювали, що він напав на дім купця, ограбив купця і тяжко побив.

— Я не винен! — кричав той чоловік. Я там не був! То хтось інший ограбив купця, а на мене падає підозра.

Тоді король показав йому велику дерев'яну голову.

— Тепер ти можеш доказати свою невинність: вклади руку в рот тієї голови, що називається „Правда”. Якщо ти невинний, кривди тобі не буде. Але, якщо ти збрехав, то „Правда” в одну мить відкусить твою руку по сам лікоть.

Підсудний не рушився. Він почав тремтіти, а його обличчя стало біле, мов полотно.

— Ні, я не можу того зробити! — врешті на силу вимовив.

— Чому? — запитав король.

— Мені краще піти в тюрму з обома руками, ніж щоб це страховище відсікло мені одну руку по лікоть!

Так злочинець признався до вини. Його відвели в тюрму, а король щедро нагородив мудреця за його пораду.

Довгі роки стояла „Правда” в королівським суді, і не було ні одного злочинця, який відважився б покласти руку в її рот. А невинні відважно клали руку між зуби. Король напевно знав, що вони не зробили злого вчинку.

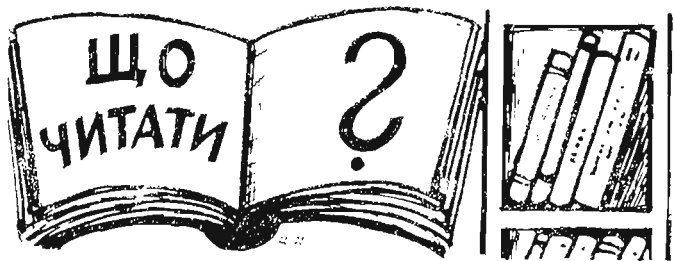
Пояснення-сповничок: суд — law-court; помилково — by mistake; спід — bottom; дивний — strange; магістрат — town-council; мудрець — wise man; талант — capacity, gift; сокира — axe; брехун — liar; брехати — to lie; пострах — страх, страхіття (fear) забобонний — superstitious; з-за границі (кордону) — from abroad; підозра — suspicion; лікоть — elbow; страховище — monster; підсудний — той, кого судять (defendant); посвятити когось у таємницю — let somebody in the secret.

ДОБРЕ ВМИЛАСЯ

„А чи добре вмилася, люба доню?”
„Дуже добре, мамонько! Ось долоні,
Ось які чистенькі! Подивіться!”

Та нема ні мила вже, ні водиці,
А в мідниці труситься піна біла,
То... умити носика я не встигла...”

Г. Ч.

Місяці жовтень, листопад, грудень, це „Місяці Української Книжки”. З нагоди св. Миколая і Різдва діти отримують різні дарунки, між ними книжки й журнали. Редакція „Веселки” пропонує своїм читачам, а також бібліотекам у школах і юначих організаціях придбати і прочитати такі книжки:

„Меч і книга”, яку написав редактор „Веселки” Володимир Барагура, а ілюстрації виконали мистці-маляри Петро Андрусів і Михайло Михалевич. Він теж зробив повнокольорову обкладинку. Це збірка для дітей середнього і старшого віку та для юнацтва. Є там оповідання про геройські вчинки з часів княжих, козацьких та з партизанських боїв з москалями. Є й розповіді про славних людей — Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українку.

Книжка має 112 сторінок, надрукована на гарному папері, текст чорним друком, а ілюстрації темно-червоним. Ціна книжки 6.00 дол. плюс 1.00 дол. на кошт пересилки. Замовляти:

„SVOBODA” BOOK STORE
30 Montgomery St.
Jersey City, N. J. 07302

Для дітей-дошкільнят та школярів нижчих клас радимо придбати „Календар української дитини на 1981 рік”. Це великий календар, який складається з окремих сторінок, поєднаних спіральною пластинкою зв'язкою. Крім календарію є там віршики, пісеньки, казки, загадки, приповідки, сміховинки. Календар багато ілюстрований кольоровими образками. Зокрема інтересні матеріали з дитячого життя під час шкільного року і вакацій та дозвілля. Ціна календаря 3.75 дол.

Старші школярі і юнацтво радо прочитають фантастично-пригодницьку книжку Олесь Бердника „Зоряний корсар”. Повість має 280 сторінок, коштує тільки 8.00 дол.

Діти середнього і старшого віку та юнаки з цікавістю познайомляться з історичним оповіданням з княжих часів в Україні „Сини Світоvida” авторства Олесь Бердника. Ціна цього оповідання, виданого в кишеньковому форматі 4.25 дол.

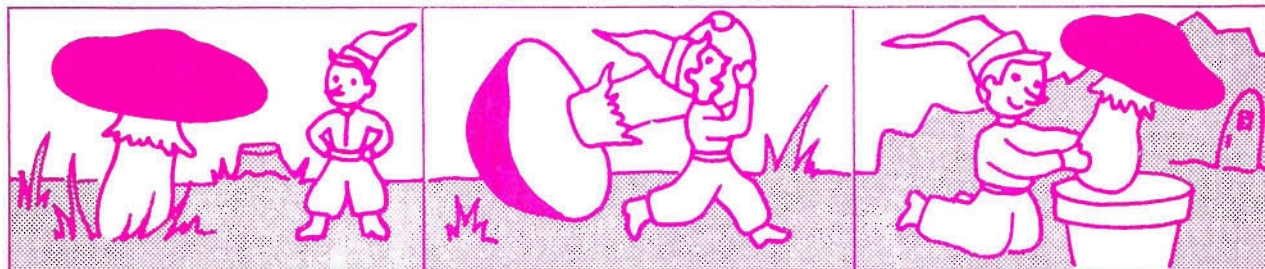
Те саме видавництво має на складі книжки для виховників і вчителів, а саме: „Українське Дошкільня”, 500 сторінок великого формату з численними ілюстраціями (22.50 дол.) і „Українські діти — наше майбутнє” (8.00 дол.) Книжка „Не одним хлібом живе людина” (8.00 дол.) вартісна для релігійного виховання наших родин.

Ці книжки можна замовляти:

CHILDREN'S CARE GROUP
16 Rivercrest Road
Toronto, Ontario M6S 4H3
Tel. 769-2535

В. Б.

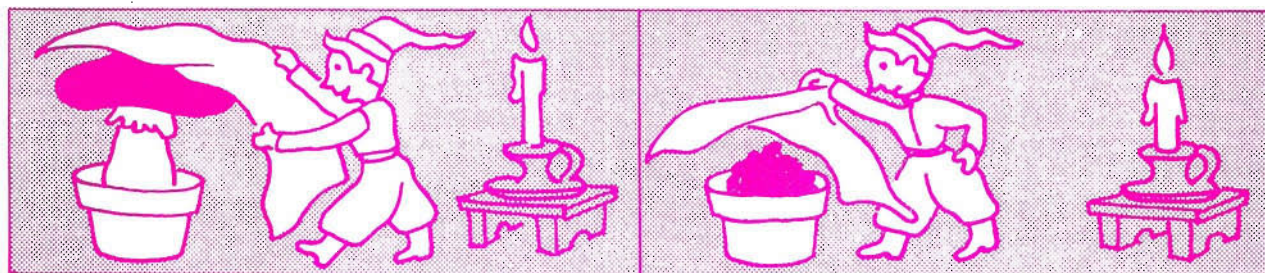
Гоца Дала

Гном побачив край пенька
Здоровенного грибка.

Приволік грибка додому,
Посадив його в вазоні.

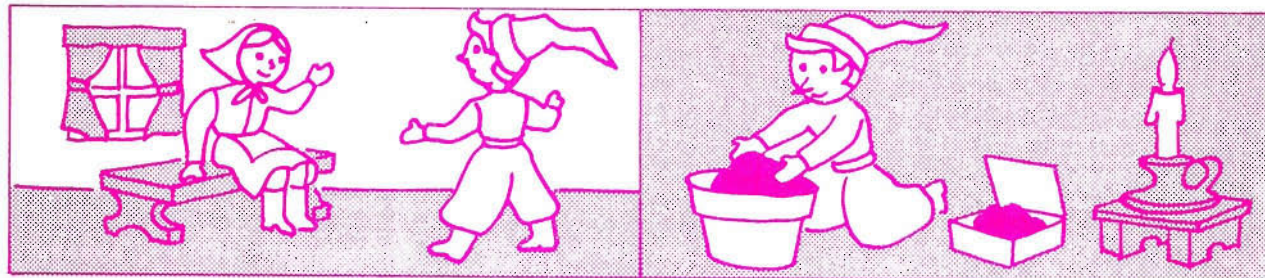
— До Різдва рости, пишайся
І морозу не лякайся!

У комірці під рядном
Гриб заснув старечим сном.

Раз гном глянув під рядно,
А з гриба — лиш порошокно...

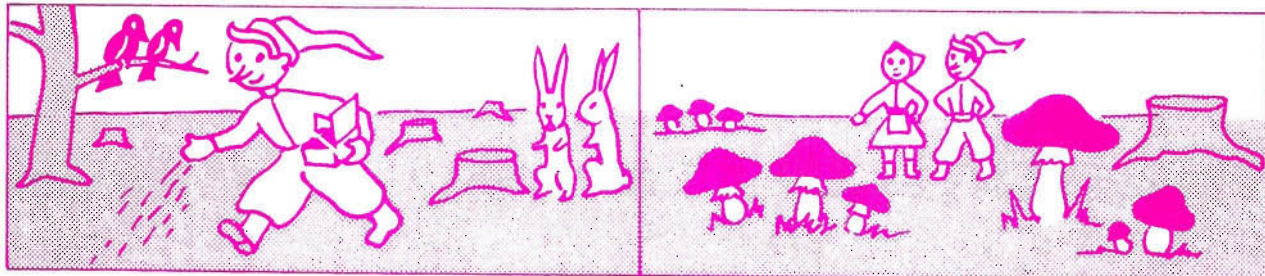
Гном пошкробав поза вушка:
— Ой, пропала з гриба юшка!

Гоца сіла на ослоні:
— Де ж гриби ростуть в вазоні?

Порохно збери в коробку
І чекай бодай півроку.

Вліті по дощах якстій
В лісі ти його розсій!

Гномик Гоци слухав змалку —
Порохно поклав в бляшанку.

Вліті скрізь його розвіяв,
Як по лісі вітер віяв.

І на осінь, де пеньки,
Свіжі вирости грибки.

Ослін — лава; порошокно — тут: dust of rotten mushroom.